

Durmuş Hocaoğlu

Siyâset ve Kirlilik: V

“Siyâsî Rüşd ve Siyâsî Kirlilik”

Gelecek., Yıl: 1., Sayı: 10., 13.04.2001-19.04.2001., s.10

Durmuş Hocaoğlu, *Gelecek* Yazıları Sıra No: 10

Künye:

- Hocaoğlu, Durmuş., “Siyâset ve Kirlilik: V: Siyâsî Rüşd ve Siyâsî Kirlilik”, *Gelecek.*, Yıl: 1., Sayı: 10., 13.04.2001-19.04.2001., s.10

Geçen hafta kaldığımız yerden devam edelim:

Bizler, büyük bir zihin hatâsı işleyerek, Siyâset’in daha temiz olduğu ülkelerin bugün tahsîl etmekte oldukları netîcelerin sâdece bugününü görüyor ve arka-planını deşmeye yanaşmıyoruz ve yine büyük bir zihin hatâsı işleyerek “iyi”yi kendimize “kötü”yü başkasına fatura eden zihin tembelligimizi terketmiyoruz ve kezâlik, yine başka bir büyük zihin daha hatâsı işleyerek “Milliyetçilik” dediğimiz şey üzerinde de hiçbir kritikte bulunmuyoruz.

Yukarıda saydıklarım da başlıbaşına birer kalitesizlikten ve kötülükten başkası değildir ve bu kadar “kötü”nün kol gezdiği bir ülkede hangi hakla ve hangi vicdanla siyâsetçinin de bu toplumun bir ferdi olduğunu unutup, “transandantal adam(lar)” arıyoruz da on(lar)dan “temiz siyâset” talebinde bulunuyoruz? Acaba, şu suâli kendimize hiç soruyor muyuz: Siyâsetçilerimiz niçin “iyi ve temiz olsunlar ve dahi olabilirler mi?

***

Evet, mükerreren: Siyâsetçilerimiz niçin “iyi ve temiz olsunlar ve dahi olabilirler mi?

Bu suâlin nâhoş ve can yakıcı olduğunu biliyorum; fakat konunun üstüne gitmek, kendimizle hesaplaşmak mecbûriyetimiz olduğunu bilincinde olarak ısrar ediyorum.

***

İmdi; “kötü” ve “yetersiz” ile ne kastettiğim sorulacaktır; açıklayayım. “Kötü”, çok açık ve seçik olarak “iyi olmayan”; “yetersiz” ise “yeterli olmayan” demektir. “İyi” ve “yeterli”ye gelince; öncelikle belirtmeliyim ki, burada umûmî ahlâkî mânâda bir “iyi” ve “yeterlilik”, yâni meselâ milletimizin aile bağlarının sağlamlığı, iffeti, dindarlığı, dayanışma rûhu, sabrı, tevekkülü ve benzeri yüksek hasletleri söz konusu edilmeyecektir; kastımız, “siyâsî iyi” ve “siyâsî yeterlilik”tir. Bunlarla ifâde etmek istediğimiz mânâlar ise, toplumsal tekâmül ve terakkî seyrinde ulaşılmış olan muayyen bir olgunluk, rüşd, bulûğ, kemâl, yetişkinlik seviyesi demektir ki bunların tazammun ettiği mânâlar ise şu şekilde dercedilebilir: Çağımızı kavrayabilmiş, dünyayı ve kendi ülkesini okuyabilen, reşîd ve kâmil, yetişkin, umûmî mânâda

bilgiye ve dar ve hususî mânada da bilime, bilimsel bilgiye değer veren; iç-özgürlük sâhibi; haklar ve hürriyetler bilincine varmış; iş ve meslek ahlâkına sâhip; iyi eğitilmiş; demokrat; “kendisini” ve kendi değerini ve önemini dahi bunlara ilâveten “diğerlerini” ve diğerlerinin de değer ve önemini keşfetmiş; sivil; otoritelere boyun eğmeyen, Devlet elinden mümkün-mertebe az beslenen bir cemiyet demektir.

İşte benim îtirazım bu noktalaradır ve bu açıdan kendi toplumumuzun iyi ve yeterli olmadığını düşünmekteyim.

Şöyle ki:

Herşeyden önce, bu cemiyetin aydını ve halkı ile birlikte, umûmen çağını, dünyayı ve bizzat kendi-kendisini, kendi ülkesini kâfi bir sıhhatle okuyabilmeye muktedir olmadığını; bu hususta Büyük Kitle’nin kolektif bilinci ve sezgileri ile ulaştığı seviyenin çok yerde İntelijansiya’nın ferdî bilinci ve akli ile ulaştığı seviyenin daha ilerisinde olmakla berâber, bu seviyenin yetersiz kaldığını söyleyebilirim.

İmdi: Bizzat kendi toplumumuza komplekslerden arınmaya çalışarak ve kritikçi bir nazarla baktığımızda şu noksanlık ve zaaflar ile mâlûl olduğunu görebiliriz: Toplumumuz, rüşd ve bulûğ noktai nazarından bu çağın sâhip olunmasını âmir olduğu standartların gerisinde bulunmaktadır.

Meselâ: Umûmî mânâda Bilgi ve dar ve hususî mânada da Bilim, İlmî Bilgi bu cemiyette hâlâ hakkı olan kıymet ve ehemmiyeti, iltifat ve rağbeti görmekte değildir. Okumuş-yazmış — ki bu ülkede garip bir şekilde, biraz mektep medrese görmüş olan hemen herkeste mütekebbirâne bir sûrette kendisini “aydın” zannetme vehmi bulunmaktadır — olanlarımızın dahi kâhir ekseriyetinin bilgi kaynakları çok kötüdür. Eğri oturup doğru konuşalım: Bizler, kısım-ı âzâmı îtibâriyle ‘dedikodu’ ve ‘magazin’ türünden haberleri bilgi olarak kullanan insanlarız; öyle olmasaydı, bilgi emtiası üretimi ve tüketimi konusunda üç milyon nüfuslu İsrail’in gerisinde olur muyduk? Öyle olmasaydı, yakın bir zamana adıdahi bilinmeyen tuvalet kâğıdı dene neenenin tüketimi, matbaa kâğıdı tüketimini fersah-fersah geçer miydi?

“Bilgi”ye, “Bizatihî Bilgi”ye itibar etmeyen, hattâ ona ihtiyaç duymaz, bilgisiz bir hayatın da pekâlâ mümkün ve belki de dahası ve en dehşet vericisi, daha bir müreccah olduğunu düşünüyor gibi bir görüntü veren bir cemiyetin *iyi, kaliteli ve yeterli* olduğunu söyleyebilir miyiz? Ondokuz yıldan beri üniversite öğretim elemanıyım ve bu meslekteki bu kadar yıllık tecrübeye istinâden, bilerek ve çok iddialı söylüyorum: Bizler, kendi talebelerimize ders kitaplarını okutmakta dahi başarısız kalmaktayız; başka ve herhangi bir kesiminin ve tabakasının değil doğrudan yüksek tahsil yapmış ve/ya yapmakta olan insanının büyük ve kahredici kısmının ak kâğıt üstündeki “yazı” denen işâretleri görmeye tahammül edemediği; kitabı, dergiyi, her türlü bilgi materyalini adetâ muzahrafat olarak telâkkî ettiği; talebelerinin hocasından ‘bilgi’ yerine ‘not’, kitap ismi, referans yerine ‘imtihanda sorulacak sorular listesi’ talep ettiği; yoğun bilgi verildiğinde “neye lâzım” diye kaba bir şekilde tepki gösterdiği ve mezun olunca da hiçbir meslekî yayını tâkip etmediği; öğretmenlerinin, mühendislerinin, tıp doktorlarının, hukukçularının dahi hemen-hemen aynı bilgi seviyesi ile bütün meslek hayatlarını sürdürdüğü bir cemiyetin; kırıcı olmak bahasına daha açık ve daha sert bir ifâdeyle söylendikte, akıl hocası ve filozofu gazeteci-yazar taîfesi (ki bu muhteremlerin eksrînin topluma bilgi diye sunduğu şeylerin hemen hemen kâffesi iki gözü ile gördüğü, iki kulağı ile işittiği ‘fenomenal bilgi’dir); en sevdiği televizyon programları atışmalı, sataşmalı, itişmeli, kakışmalı kaba tartışma ve söz düellosu şeklinde cereyan eden programlar, saçma-sapan yarışmalar olan; haftalık bir gazete veya dergide en az okunan yazarların nisbeten daha ziyâde bilgi sunanlar ve nisbeten dili biraz daha ağır olanlar olduğu; şâyet bir yayın organı krize girmişse ilk olarak gözden çıkarılanlarının, ilk elde hemen safra gibi atılmasına karar verilenlerinin de yazarları olduğu bir cemiyetin iyi, kaliteli, ve yeterli olduğunu söyleyebilir miyiz? Ve dahi; bu ülkede sağlıklı ve rafine bir intelijansiyanın yetişmesine mâni’ olan en mühim sebeplerden birisi de bizzat toplumun Bilgi karşısındaki bu duyarsızlığıdır; böyle bir

toplum, “bilgi tüketicisi” olmadığı için, bir entellektüel ortam için an-şart lâzım olan, sırf bilgisiyile, bilgi ürünleriyle, kalemiyle geçinmesini sağlayacak olan kâfi derecede kuvvetli bir “bilgi piyasası” oluşturmamaktadır. Elbette böyle bir cemiyette, bir akademisyenin, işine gelmeye dahi lüzum görülmeyen, gerçek anlamda işçi olmakla hiçbir alâkası bulunmayan, palavradan devlet işçilerinin, şimdi yaygınlaşan adıyla “bankamatikçiler”in üçte biri kadar bir ücrete mahkûm edilmesi bir rahatsızlık doğurmayacaktır; çünkü onlar zâten lüzumsuz işlerle iştilal eden lüzumsuz âdemlerdir; verilen ücret hattâ çoktur bile!

Şu hâlde, hamâset yapmadan sıhhatlice düşünecek olursak, böyle bir cemiyetin standartlara uygun bir seviyede, kaliteli, yeterli ve iyi bir cemiyet olarak tavsîf edilemez.

Toplumumuzun dünya standartları seviyesinde yeterli, kaliteli, iyi olduğuna hükmedebilmemizin çok zor olmasının en mühim sebeplerinden birisi de ondaki “özgürlük bilinci”nin henüz yeterince kuvvetlenmemiş olmasıdır. Hürriyet bilincinin en mühim şartlarından birisi ise, gerçek bir “Aydınlanma”nın temeli olan “Otoriteriyenizmin reddi”dir. Bu ise herşeyden önce ve behemehâl, en büyük otorite kaynağı olan Devlet ile mesâfenin çok iyi ayarlanmasını gerektirmektedir.

Şöyle ki: Olgun ve kaliteli bir cemiyet, önce, Devlet ile olan mesâfesine dikkat eden ve bu mesâfeyi iyi ayarlayabilen bir cemiyettir. İmdi; bu konudaki temel ilke şudur: **Devlet’e yakın olan Hürriyet’e uzak olur.** Bunun içindir ki, herşeyini Devlet’ten bekleyen bir cemiyet, Devlet’i bir “yer-yüzü ilâhı” olarak algılayan iptidâi bir cemiyettir: Herşeyi verebilen, herşeyi vermeye muktedir bir devletin, herşeyi alabileceği, herşeyi almaya muktedir olacağı da çok iyi bilinmelidir. Böyle bir devlet anlayışına sâhip olan bir cemiyet, kendi yaptığı puta kendisi tapan bir müşrikler gibi, kendi eliyle ilâhlaştırdığı devlete kendisi tapan siyâsî bir şirke saplanır ve böyle bir cemiyet, aynı zamanda Devlet gücünü elinde tutan gerçek şahısları da kendi eliyle başına belâ olan birer despota dönüştürür.

Yine bilinmelidir ki: Herşeyini Devlet’ten bekleyen bir cemiyet, **kendisinden birşey beklemeyen** bir cemiyet demektir; herşeyini Devlet’ten bekleyen bir cemiyet, hakikî mânâ ve muhtevâda “**vatandaş**” seviyesine terfi edemememiş, hâlâ anakronik bir “**tebaa**” veya “**reâyâ**” seviyesinde kalmış bir cemiyet demektir.

Ve kezâlik; herşeyini Devlet’ten bekleyen bir cemiyet, doğrudan veya dolaylı olarak, Siyâset’in kirlenmesine de yol açan, veya en azından temizlenmesine yardım etmeyen bir cemiyettir.

Hürriyet’e giden yol, iliklere kadar işlemiş, zihniyetimizi zaptetmiş, içimize çöreklenmiş “devlet putu”nun kırılmasıyla açılabilir: “Hürriyet isteyen, önce kendi içindeki Devlet Putu’nu kırmalıdır”. Bu ise, Devlet’in zihinlerde gerçek yerine oturtulmasını sağlamakla olur.

İmdi: Devlet çok mühimdir; öylesine mühimdir ki, bütün beşerî müesseseler arasında onun kadar ehemmiyetli olanı yoktur; hattâ ehemmiyette Vatan’a nisbetle dahi daha kıdemli ve daha müreccahtır; ama aynı zamanda Devlet en büyük güçtür, öylesine büyük bir güçtür ki eğer kontrol altına alınamayacak olursa bir canavara dönüşebilir. İşte, bütün problem burada düğümlenmektedir: Bir yandan Devlet’in varlığını ve temâdiyetini temin etmek, O’nun düşmanlarını düşman addetmek gerektiği konusunda fevkalâde hassas olur ve bunu bir nâmûs borcu telâkkî ederken, diğer yandan da O’nun tek hikmet-i vücûdunun ve tek meşrûiyet menşeyinin ve me’hazının Millet olduğunu kavramak ve O’nu kendisine itâate zorlamak. Bu problemin can damarı da şudur: Böyle bir proje, ancak, Devlet karşısında özgürleşmiş, yâni, kendisinin ve ayrıca ‘diğerlerinin’ değerini ve önemini keşfetmiş, modern-sivil bir cemiyet tarafından tahakkuk ettirilebilir ki bunun da en önemli temeli, Devlet elinden beslenmenin asgarî seviyeye indirilmesidir.

Devlet elinden beslenen bir cemiyetin özgürleşmesi kaabil değildir. Söz gelimi, işçisi, memuru, emeklisi, dulu, yetimi, SSK’lısı, BAĞ-KUR’lususu cem’ân 8.500.000 kişiyi bulan bir kitlenin Devlet’ten doğrudan maaş aldığı; hattâ köylünün, esnafın ve sanâyecinin dahi dolaylı olarak birtakım mekanizmalarla Devlet memuru gibi bir statüde bulunduğu Türkiye gibi bir

Ülkede, daha açık bir ifâdeyle, Devlet'in her boğazı doğrudan veya dolaylı olarak doyurduğu veya doyurması istendiği Türkiye gibi bir ülkede, Devlet karşısında bir bağımsızlık ve Devlet gücünü ve imkânlarını elinde tutan oligarşi karşısında da "kul" olunmaktan kurtulmak asla söz konusu olamayacaktır.

Devlet ile olan bu aşırı yakınlık ve Devlet'e olan bu aşırı bağımlılık, bilhassa Taşra'da Siyâsetçi ile Vatandaş arasında da adı açıkça zikredilmeyen bir siyâsî rüşvet mekanizmasının kurulmasına sebebiyet vermektedir: Vatandaş'ın indinde Siyâsetçi, her şeye muktedir, herşeyi vermeye kaadir Devlet'in sonu gelmez, bitmez-tükenmez hazînelerinin anahtarlarını elinde tutan kişidir; her seçim, bu yüzden, gerçek anlamda hizmet yerine, Devlet hazînesinden ulfe ve bahşış dağıtma pazarlıklarına sahne olmaktadır ki, bu sretle, zâten tabiatı muktezâsınca her zaman için kirlili ve her zaman için daha da kirlenmeye msâit bir san'at olan Siyâset, bizzat Vatandaş'ın da katkılarıyla biraz daha fazla kirlenmiş olmaktadır. Bu konuda verilebilecek çok sayıda örneğin hiçbirisini vermiyorum; çünkü herkes biliyor. Ancak, şu kadarını söylemekle yetineceğim:

1: Devlet eliyle beslenen her cemiyet gerçek anlamda Vatandaş olmaktan ziyâde "Kul" veya "Tebaa"dır;

2: Demokrasi, Kul tafesinin değil, Vatandaşlar'ın siyâsî düzenidir.

3: BulĞa ermemiş ve Devlet elinden beslenen her cemiyet, Siyâset'in kirlenmesine doğrudan veya dolaylı olarak katkıda bulunan, veya temizlenmesine doğrudan veya dolaylı olarak mâni' olan bir cemiyettir.

***

Fakat her şeye rağmen, bu millet hakkındaki kanâatlerimin bütünü bu kadar değildir; ileride ayrı bir bahiste bu hussu yeniden ele alalım.

